

امامت امام رضا^(ع)، پایان شک و شبهه‌ها

حجت‌الاسلام والمسلمین محمدکاظم راضی‌پوری
ولایت و خطب‌نامه‌های

امام رضا^(ع) القاب متعددی دارند. یکی از آن‌ها «ثامن الحجج» است. در صورتی که به‌پدر ایشان سابع الحجج یا به‌فرزندشان تاسع الحجج نمی‌گویند. علت شهرت امام رضا^(ع) به این لقب، آن است که طرح مسئله امامت و امام که از زمان بنی‌امیه تا مأمون عباسی ممنوع بود، در زمان امام رضا^(ع) به‌گونه‌ای مطرح شد که امام رضا^(ع) در کاخ خلیفه و روی فرش منزل او می‌نشستند و موضوع امام و امامت و ولایت را در مجلس مناظرات علنا و در حضور خلیفه مطرح می‌کردند و به این دلیل بعد از امام رضا^(ع) در شیعه، شعبه‌ای پدید نیامد. حضرت علی بن موسی الرضا^(ع) مسئله امامت و ولایت را حل و آن را در بین شیعیان تثبیت کردند. ما قبل از امام رضا^(ع) شیعه علوی داریم که هم‌اکنون نیز در سوریه و فلسطین تعدادشان زیاد است. آن‌ها امیرالمؤمنین^(ع) را جانشین پیغمبر^(ص) می‌دانند و امام حسن^(ع) و امام حسین^(ع) را محترم می‌شمارند. گروهی دیگر از شیعیان به نام زیدیه تا امام زین‌العابدین^(ع) را قبول دارند و بعد از او زید بن علی بن الحسین^(ع) را امام می‌دانند.

گروه دیگری از شیعیان به نام اسماعیلیه تا امام صادق^(ع) را قبول دارند و بعد از ایشان فرزندشان، اسماعیل بن جعفر^(ع) را که حتی قبل از حضرت از دنیا رفته بود، امام می‌دانند و منتظر ظهور او هستند. گروه زیدیه بیشتر در یمن حضور دارند؛ البته تعدادی از آن‌ها در عربستان سعودی به سر می‌برند. آن‌ها برای خود صاحب کتاب و تشکیلات هستند. بعد از زیدیه، گروه دیگری از شیعه به نام واقفیه بودند که البته این گروه تقریباً منقرض شده‌اند. آن‌ها تا موسی بن جعفر^(ع) را قبول دارند و امامت امام رضا^(ع) را نمی‌پذیرند.

چرا ثامن‌الافقه^(ع)؟

امام رضا^(ع) مسئله تشخت و پراکندگی در میان شیعه را حل کردند، لذا اگر کسی به امام رضا^(ع) به‌عنوان امام هشتم باور داشته باشد، شیعه‌اثنی‌عشری است، چون بعد از حضرت ثامن‌الحجج^(ع) هیچ شک و شبهه‌ای در موضوع امامت به‌وجود نیامد و گروهی پیدا نشد که امامت امامی را منکر شود و حضرت این مسئله را به‌وضوح و روشنی بیان کردند و باب فرقه‌سازی در تشیع پس از ایشان بسته شد و دیگر با پدیده‌ای به نام شیعه‌هشت‌امامی یا نه‌امامی روبه‌رو نیستیم. امروز در استان قدس رضوی خادمان و کفشداران حرم مطهر می‌دانند که کفش هر کسی را می‌گیرند و به هر که خدمت می‌کنند، او شیعه‌اثنی‌عشری است. درحالی‌که در دیگر اماکن مقدس و عتبات این‌طور نیست؛ چون شیعه علوی، شیعه زیدیه و شیعه اسماعیلیه هم به نجف و کربلا می‌روند، ولی هر که به زیارت امام رضا^(ع) می‌رود، شیعه‌اثنی‌عشری است و از اسرار فضایل بی‌مثال زیارت حضرت هم همین است. لذا حضرت امام رضا^(ع) به ثامن‌الحجج مشهورند.

دفاع بی‌بدیل از امامت

تلاش‌های امام رضا^(ع) در دفاع از امامت و تبیین مسئله ولایت، ابعاد گسترده‌ای دارد؛ چنان‌که ایشان در مسیر مرو و هنگام حضور در نیشابور، حدیث سلسله‌الذهب را انشا کردند. نقل است وقتی در نیشابور هیئت علما برای استقبال حضرت آمدند و رئیس‌العلماء قدم پیش گذاشت و خیرمقدم گفت، عرض کرد: «وقتی فرد بزرگی به مسافرت می‌رود، با خود هدیه و سوغاتی می‌آورد، شما برای ما چه آورده‌اید؟» امام رضا^(ع) در پاسخ فرمودند: «علاج همه دردها در هر زمان و در هر مکان در این نسخه است.» و سپس حدیث سلسله‌الذهب را برای آن‌ها قرائت کردند. حضرت علی بن موسی الرضا^(ع) فرمودند: «ایمان به خدا مانند دژی مستحکم است؛ هر که وارد این دژ شود، مصونیت الهی پیدا می‌کند.» مصونیت یعنی در امنیت بودن، یعنی اینکه شیطان دیگر نمی‌تواند روی انسان اثر بگذارد چون تحت چتر امن الهی قرار گرفته است. هیچ چیز مانند ایمان به خدا، انسان را به آرامش نمی‌رساند. یکی از درس‌های ضروری که ما شیعیان باید در شرایط امروز جامعه از امام رضا^(ع) بگیریم، توجه به دانش‌اندوزی و علم‌آموزی است. جامعه ما باید با نگاه به سیره عالم آل محمد^(ع)، دانش را در خود تقویت کند؛ یعنی همه مردم باید به دنبال دانش بروند تا زندگی آن‌ها تغییر کند. زندگی با فرهنگ مترقی اسلامی تغییر می‌کند، نه با تغییر منزل و پوشش و خودرو. قرآن هم تأکید می‌کند: «خداوند سرنوشت هیچ قوم (وملتی) را تغییر نمی‌دهد، مگر آنکه آن‌ها آنچه در خودشان است، تغییر دهند.» از ابعاد مهم این تغییر، تغییر فکر و اندیشه است که با کسب علم و دانش ممکن می‌شود و این همان راهی است که امام رضا^(ع) به‌عنوان عالم آل محمد^(ع) پیش پای ما گذاشته‌اند. شیعه امام رضا^(ع) یا باید عالم ربانی باشد یا دانشجو و طالب علم.

اشارات

فال خوب بزنید تا کامیاب شوید

طیبه اشرفی^(۱) یکی از توصیه‌های روایات به ما فال خوب‌زدن و سخن‌گفتن به نیکی است که برکاتی دارد و به تعبیر روایات سبب کامیابی و سعادت است. پیامبر خدا^(ص) می‌فرماید: «چه خوب چیزی است فال خوب‌زدن؛ سخن نیکی که فردی از شما آن را می‌شنود».

(کنز العمال: ۲۸۵۹۳).

و از ایشان است که فرمودند: «شومی و فال بد وجود ندارد؛ بهترین آن فال خوب است؛ جمله شایسته‌ای که فردی از شما آن را می‌شنود».

(کنز العمال: ۲۸۵۹۰).

نبی خاتم^(ص) همچنین در تشویق به فال نیک‌زدن فرموده‌اند: «خداوند فال نیک‌زدن را دوست دارد».

(عوالی‌اللائی، ج ۱، ص ۲۹۱، ح ۱۵۵).

و نیز از رسول خدا^(ص) است که فرمودند: «فالگیری و فال بد حقیقت ندارد و من از فال خوب‌زدن خوشم می‌آید، و فال خوب‌زدن همان سخن نیکوست».

(کنز العمال: ۲۸۵۹۷).

ابوهریره می‌گوید: شنیدم پیامبر خدا^(ص) می‌فرماید «فال بد زدن سود و زبانی ندارد؛ و بهترین آن فال خوب‌زدن است.» عرض شد: یا رسول...! فال خوب زدن چیست؟ فرمودند: «جمله خوبی که فردی از شما آن را می‌شنود».

(صحیح مسلم: ۱۷۴۴/۱۷۴۴).

امیرالمؤمنین امام علی^(ع) نیز فرموده‌اند: «فال خوب بزنی تا کامیاب شوی».

(غررالحکم: ۴۴۶۶).

و نیز از ایشان است که می‌فرماید: «چشم زخم حقیقت دارد، دعا و افسون حقیقت دارد، جادو حقیقت دارد و فال خوب‌زدن حقیقت دارد. اما فال بد و فالگیری حقیقت ندارد».

(نهج‌البلاغه، الحکمه ۴۰۰).

از فال بد در روایات اسلامی شدیداً مذمت شده است، چنان‌که در قرآن مجید نیز کراراً به آن اشاره گردیده و محکوم شده است؛ از جمله در حدیثی می‌خوانیم که پیغمبر^(ص) فرمودند: «فال بد زدن، و آن را مؤثر در سرنوشت آدمی دانستن، یک نوع شرک به خداست».

(بحارالانوار، جلد ۵۵، صفحه ۳۲۲).

شنبه
۲۳ دی‌ماه ۱۳۹۴
شماره ۳۳۸۶

۱۴

بررسی پیام رهبر معظم انقلاب به همایش بازتأسیس حوزه علمیه قم

از بلاغ مبین تا مهندسی نرم‌افزار اداره جامعه اسلامی

گفت‌وگو

نسرین نقدی در آستانه طلوع قرن دوم فعالیت حوزه علمیه قم، پیام تاریخی رهبر معظم انقلاب همچون چراغی فراوری مسیر تحول این نهاد کهن با ریشه‌هایی هزارودویست ساله تأیید. معظم‌له با ترسیم پنج‌گانه‌ای تمدن‌ساز، حوزه را به میدانی برای نوآوری در علوم اسلامی، تربیت سربازان فکری انقلاب و تولید الگوهای بدیل در برابر تمدن بیمار غربی فراخواندند. این منشور تحولگرا که بر سه محور اجتهاد پویا، تبلیغ تهاجمی و مهندسی اجتماعی استوار است، نه‌تنها طلبه‌ها که هر ایرانی انقلابی را به تأمل وامی‌دارد.

در این شماره و شماره‌های آینده، این پیام عمیق را تحلیل خواهیم کرد. در ادامه با حجت‌الاسلام والمسلمین سعید صلح‌میرزایی، عضو مجلس خبرگان رهبری، هم‌کلام شده‌ایم. او در تحلیل این پیام، حوزه را سنگر مقاومت فرهنگی و پیشران جهاد تبیین و جهاد علمی می‌خواند و بر ضرورت تحول در مسیر پاسخگویی به نیازهای عصر حاضر تأکید می‌کند.

تحول در حوزه‌های علمیه؛ از دغدغه تاریخی تا افق آینده

بیانات اخیر رهبر معظم انقلاب درباره ضرورت تحول در حوزه‌های علمیه، بازتابی از دغدغه‌های دیرینه ایشان در این زمینه است. معظم‌له از دوران ریاست جمهوری خود، با برگزاری جلسات متعدد در حوزه علمیه قم و حضور در مراسمی مانند عمامه‌گذاری طلاب، همواره بر اهمیت نوسازی و کارآمدسازی این نهاد تأکید کرده‌اند.

پس از آغاز رهبری، این مسئله با جدیت بیشتری پیگیری و در پیام اخیر نیز به‌عنوان محوری اساسی مطرح شد. ایشان با اشاره به نقش تاریخی آیت‌ا... العظمی حائری یزدی^(۱) در بازتأسیس حوزه قم، بر لزوم پرهیز از برخورد شعاری، نمایشی یا همایشی با این پیام تأکید کردند و خواستار تعامل همه‌جانبه نهادهای حوزوی ذیل هداایت‌های مراجع عظام برای دستیابی به تحولی عمیق شدند.

ترسیم ابعاد حوزه علمیه را در پنج محور کلیدی

بیانات رهبر معظم انقلاب تنها محدود به حوزه قم نیست، بلکه همه مراکز حوزوی در خراسان، اصفهان و همچنین نهادهایی مانند جامعه الزهرا^(ص)، دفتر تبلیغات اسلامی و سازمان اوقاف را نیز شامل می‌شود.

همچنین، همکاری میان حوزه، دانشگاه و نهادهایی مانند شورای عالی انقلاب فرهنگی برای تحقق این اهداف ضروری دانسته شده است. معظم‌له در پیامشان، ابعاد حوزه علمیه را در پنج محور کلیدی ترسیم می‌کنند:

تقویت جایگاه علمی حوزه به تخصص‌های مشخص. توانمند برای تبلیغ «بلاغ مبین»

مشارکت در تولید نظامات اجتماعی و نرم‌افزارهای اداره جامعه. نوآوری‌های تمدنی در راستای پیام جهانی اسلام.

قرارگرفتن در خط مقدم مقابله با تهدیدات فرهنگی و اعتقادی دشمنان.

تأثیرات حوزه در طی تاریخ

«تمدن‌نوین اسلامی» است. همچنین نگاه به تاریخ حوزه قم، نشان دهنده چالش‌های سخت بنیان‌گذاران آن در دوران رضاخان است؛ زمانی که طلاب در شرایطی سخت و با کمترین امکانات، در محاصره محدودیت‌های حکومتی به تحصیل و تبلیغ دین مشغول بودند. معظلم‌له با اشاره به لزوم به‌روزرسانی متون درسی و کوتاه‌کردن دوره‌های

انقلاب در بیش از ۸۰ کشور مشهود است. امروز نیز حوزه‌های علمیه با چالش‌هایی مانند پاسخگویی به نیازهای نسل جدید و مقابله با جنگ‌نرم دشمنان روبه‌رو هستند. تحول مدنظر رهبر معظم انقلاب، نه‌تنها بازسازی ساختارهای آموزشی، که احیای روحیه جهادی و مسئولیت‌پذیری در طلاب و استادان برای ایفای نقش در

نگاه تاریخی به حوزه علمیه قم، نشان‌دهنده تأثیر شگرف آن در تحولات جهان اسلام است. تأسیس این حوزه توسط آیت‌ا... حائری یزدی، اگرچه در ابتدا اقدامی محدود به نظر می‌رسید، به برکت نیت الهی و تلاش مجاهدانی مانند امام خمینی^(۲)، به‌خیرنشی جهانی انجامید که آثار آن در شخصیت‌هایی چون شهید سلیمانی و گسترش فرهنگ

تحول در حوزه‌های علمیه؛ ضرورت پاسخگویی به نیازهای زمانه

گفت‌مان سازی تحول درون حوزوی و پرهیز از برخورد‌های شعاری یا نمایشی تأکید می‌کنند، چراکه حوزه باید با حفظ هویت دینی، پاسخگوی نیازهای پیچیده جامعه امروز باشد.

آیت‌ا... حائری یزدی، خاطرنشان می‌کنند که تحول واقعی نه با فشارهای غیرکارشناسی، بلکه با هدایت بزرگان حوزه و همکاری همه نهاد‌های مرتبط محقق می‌شود. معظلم‌له همچنین بر ضرورت

از طلاب تا مراجع عظام را شامل می‌شود. بر لزوم پرهیز از مقایسه سطحی وضع موجود با وضع مطلوب و ایجاد ناامیدی تأکید می‌کند. ایشان با اشاره به تجربه تاریخی حوزه قم در دوران بازتأسیس توسط

بیانات اخیر رهبر معظم انقلاب درباره حوزه‌های علمیه، با تأکید بر هشت نکته کلیدی در بخش پایانی، چشم‌اندازی روشن از ضرورت تحول در این نهاد ارائه می‌دهد. این نکات که مخاطبان مختلفی

بلاغ مبین؛ نیاز نسل امروز

را از طریق روش‌های سنتی و نوین به نسل امروز منتقل کند. این امر مستلزم تربیت طلاب آشنا با علوم انسانی، مسلط به زبان روز و توانمند در ایجاد گفت‌وگو با مخاطبان متنوع

دانشگاه‌ها، خواستار تقویت نهاد‌های مبلغ و گسترش ارتباط حوزه با جامعه شدند. ایشان تأکید کردند که حوزه باید همچون چشمه‌ای جوشان، معارف توحیدی، اخلاقی و اجتماعی

یکی از محورهای اصلی بیانات، نقش حوزه در «بلاغ مبین» و رساندن معارف اسلامی به عموم مردم است. رهبر معظم انقلاب با ابراز نگرانی از ضعف شبکه تبلیغی در مساجد، مدارس و

تحول در حوزه‌های علمیه؛ نقش بی‌بدیل در پیشبرد تمدن اسلامی

انسانی است که بتوانند در مساجد، مدارس، دانشگاه‌ها و حتی فضای مجازی حضوری فعال داشته باشند. تجربه موفق شخصیت‌هایی مانند حجت‌الاسلام والمسلمین قرائتی نشان می‌دهد که اخلاص و ارتباط مستقیم با

با رویکردی ایجابی و تهاجمی تأکید می‌کند؛ رویکردی که فراتر از موضع دفاعی سنتی، معارف توحیدی، اخلاقی و اجتماعی را با زبان روز به نسل امروز منتقل کند. این امر مستلزم تربیت مبلغانی مخلص و آشنا با علوم

حوزه‌های علمیه به‌عنوان نهاد‌های تأثیرگذار در جامعه اسلامی، نقشی محوری در تبلیغ معارف دینی و پاسخگویی به نیازهای زمانه دارند. بیانات اخیر رهبر معظم انقلاب بر ضرورت تقویت شبکه تبلیغی حوزه

زنگ خطر را در مسیر پیشبرد تمدن نوین اسلامی

نرم‌افزارهای اداره جامعه، الگوهای اسلامی جایگزین نظامات غربی در اقتصاد، سیاست و علوم انسانی ارائه دهد. این مهم تنها با همکاری نهادهایی مانند دانشگاه و شورای عالی انقلاب فرهنگی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های فقه پویا و فلسفه اسلامی ممکن خواهد شد. حوزه‌های علمیه وظیفه‌ای افزون بر این، حوزه‌های علمیه وظیفه‌ای تمدنی در ابطال الگوهای غربی و پیشبرد «تمدن نوین اسلامی» برعهده دارند. معظلم‌له

نرم‌افزارهای اداره جامعه، الگوهای اسلامی جایگزین نظامات غربی در اقتصاد، سیاست و علوم انسانی ارائه دهد. این مهم تنها با همکاری نهادهایی مانند دانشگاه و شورای عالی انقلاب فرهنگی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های فقه پویا و فلسفه اسلامی ممکن خواهد شد. حوزه‌های علمیه وظیفه‌ای افزون بر این، حوزه‌های علمیه وظیفه‌ای تمدنی در ابطال الگوهای غربی و پیشبرد «تمدن نوین اسلامی» برعهده دارند. معظلم‌له

حوزه‌های علمیه، همواره در خط مقدم مقابله با استعمار و استبداد ایستاده‌اند. از مبارزات علمای مشروطه تا نقش بی‌بدیل روحانیت در انقلاب اسلامی و دفاع مقدس، این نهاد ثابت کرده است که ذاتاً جهادی و اصلاح‌گراست. رهبر معظم انقلاب با اشاره به خطر «تجحر» و انزواگرایی، بر ضرورت حضور فعال طلاب در عرصه‌های اجتماعی و سیاسی تأکید می‌کنند. امروزه نیز حوزه باید با تولید

حجت‌الاسلام والمسلمین صلح‌میرزایی:

یکی از محورهای اصلی بیانات، نقش حوزه در «بلاغ مبین» و رساندن معارف اسلامی به عموم مردم است. رهبر معظم انقلاب با ابراز نگرانی از ضعف شبکه تبلیغی در مساجد، مدارس و دانشگاه‌ها، خواستار تقویت نهادهای مبلغ و گسترش ارتباط حوزه با جامعه شدند